

Ärendenummer:
2026/148

Er referens:
Ju2026/00135

Datum:
2026-03-26

Justitiedepartementet

Remissvar

Remiss av SOU 2025:124 Åtgärder för en mer hållbar konsumtion

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac) som ansvarar för bland annat ackreditering, reglerad mätteknik, ädelmetallkontroll och samordning av marknadskontroll vill lämna följande remissvar.

Övergripande synpunkter

Swedac välkomnar ambitionen att stärka konsumenters möjligheter att fatta välgrundade och hållbara beslut samt att främja reparation och cirkularitet. Betänkandet innehåller flera förslag som ska öka transparensen och minska risken för vilseledande miljöpåståenden.

Flera av förslagen bygger på att uppgifter granskas av oberoende aktörer eller att olika former av certifierings- och kontrollsystem används. Swedac konstaterar att betänkandet i begränsad utsträckning behandlar hur sådan granskning och kontroll bör utformas eller hur tillförlitlighet, kompetens och oberoende hos de aktörer som utför den kan säkerställas.

Swedac vill därför särskilt lyfta dessa frågor. I de följande avsnitten utvecklar Swedac sina synpunkter på några delar av förslaget där dessa frågor är särskilt relevanta.

Oberoende granskning och tredjepartsbedömning

Framtida miljöprestanda och kravet på oberoende sakkunnig

I den föreslagna 14 b § marknadsföringslagen anges bland annat att påståenden om framtida miljöprestanda ska stödjas av tydliga, objektiva, allmänt tillgängliga och kontrollerbara åtaganden i en genomförandeplan. Genomförandeplanen ska vara realistisk och innehålla mätbara och tidsbundna mål och en oberoende sakkunnig ska regelbundet kontrollera hur planen följs.

Swedac konstaterar att begreppet "oberoende sakkunnig" inte definieras i bestämmelsen. I betänkandet anges visserligen att den sakkunnige ska vara självständig i förhållande till näringsidkaren, fri från intressekonflikter samt ha erfarenhet och kompetens i miljöfrågor. Någon närmare precisering av vilka krav som ska ställas på exempelvis kompetens, metodik eller opartiskhet lämnas dock inte.

Mot bakgrund av den centrala roll den oberoende kontrollen ges finns det skäl att tydligare klargöra vilka aktörer som kan anses uppfylla kraven på oberoende sakkunnig. Avsaknaden av sådan

tydlighet innebär en risk för näringsidkare, som antingen kan komma att anlita en aktör som i efterhand inte anses uppfylla kraven eller att överuppfylla kraven genom att anlita mer omfattande och kostsamma tjänster än vad som är nödvändigt.

Swedac anser att det inte är ändamålsenligt att dessa avvägningar i huvudsak ska behöva klargöras genom rättstillämpning i domstol i efterhand. En ökad tydlighet, exempelvis genom myndighetsvägledning eller annan precisering, skulle bidra till en mer förutsebar och enhetlig tillämpning samt till förenkling, särskilt för små och medelstora företag.

Swedac vill även framhålla att det finns etablerade former för oberoende tredjepartsbedömning, där standarder och ackreditering enligt förordning (EU) 765/2008 utgör verktyg för att säkerställa kompetens och oberoende. Den kontrollfunktion som beskrivs i bestämmelsen motsvarar i praktiken verifiering eller validering av påståenden. Inom detta område finns etablerade internationella standarder, exempelvis ISO/IEC 17029. Sådana strukturer kan utgöra en möjlig referensram vid utformningen av krav på oberoende granskning. För tydlighetens skull bör dock påpekas att ett sådant system endast kontrollerar att aktören uppfyller kraven, det innebär inte i sig en mekanism mot att överuppfylla kraven varför tydlighet i krav är viktiga för att undvika oavsiktliga kostnader för uppfyllnad.

Avsaknaden av tydliga kriterier kan leda till att aktörer på marknaden efterfrågar mer formaliserade former för att visa att kraven är uppfyllda, exempelvis genom frivillig användning av ackrediterade organ, även i situationer där detta inte uttryckligen krävs. Utredningen behandlar inte närmare hur kravet på oberoende sakkunnig förhåller sig till denna typ av etablerade system.

Certifieringssystem och hållbarhetsmärkning

Utredningen innehåller bestämmelser om certifieringssystem och hållbarhetsmärkning. De kriterier som anges för certifieringssystem – såsom transparens, objektiv övervakning och kontroll av en oberoende tredje part – motsvarar i flera avseenden principer som är väl etablerade inom system etablerade system för tredjepartsbedömning.

Swedac konstaterar att betänkandet inte närmare analyserar hur dessa kriterier relaterar till den europeiska kvalitetsinfrastrukturen, där harmoniserade standarder och ackreditering enligt förordning (EG) nr 765/2008 används för att säkerställa kompetens och oberoende hos organ som utför certifiering och annan tredjepartsbedömning. Samtidigt finns på miljöområdet en mångfald av certifieringssystem där tredjepartsbedömning används utan att ackreditering utgör ett uttryckligt krav.

Swedac anser att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet finns skäl att belysa hur de krav som ställs i betänkandet förhåller sig till dessa etablerade strukturer.

Reparerbarhetsindex och verifiering

När det gäller reparerbarhetsindex och information om reparerbarhet införs krav på att viss information ska tillhandahållas konsumenter. Detta väcker frågor om hur riktigheten i sådana uppgifter ska säkerställas och hur jämförbarhet mellan produkter kan upprätthållas.

Swedac vill framhålla att verifiering eller validering enligt ISO/IEC 17029 kan utgöra ett möjligt verktyg för att stärka tillförlitligheten i den information som lämnas även på detta område.

Om metodiken för reparerbarhetsindex fastställs på unionsnivå kan oberoende tredjepartsverifiering bidra till att säkerställa en mer enhetlig och tillförlitlig tillämpning samt öka jämförbarheten i den information som lämnas till konsumenter. Samtidigt måste en avvägning i så fall ske om värdet av en sådan verifiering är rimlig ställd mot kostnaderna för densamma.

Den europeiska onlineplattformen för reparation

Utredningen föreslår att Naturvårdsverket ska vara nationell kontaktpunkt för den europeiska onlineplattformen för reparation. I betänkandet anges att kontaktpunkten ska övervaka den nationella delen av plattformen i syfte att upptäcka, identifiera och avlägsna ogiltiga uppgifter. Swedac konstaterar att det inte närmare framgår vad som avses med ogiltiga uppgifter eller vilka åtgärder den ansvariga myndigheten förväntas kunna vidta i detta avseende. Det framgår inte heller om exempelvis avlägsnande av uppgifter eller avregistrering av aktörer ska betraktas som myndighetsutövning eller som administrativ hantering inom ramen för plattformen. Mot bakgrund av att sådana åtgärder kan få betydelse för näringsidkares synlighet och konkurrensförutsättningar kan det finnas skäl att tydligare klargöra ansvar, befogenheter och rättsliga förutsättningar för den myndighet som får i uppdrag att vara kontaktpunkt.

Medlemsstaterna får enligt direktivet uppställa villkor för anslutning till plattformen, exempelvis avseende yrkeskvalifikationer eller följsamhet mot frivilliga kvalitetsstandarder. Swedac noterar att utredningen inte haft i uppdrag att ta ställning till om sådana villkor bör uppställas. Det har därför inte analyserats närmare hur sådana villkor i så fall skulle kunna utformas eller hur uppfyllandet av dem skulle kunna säkerställas. Mot bakgrund av att plattformen ska fungera som informationskälla för konsumenter kan det finnas skäl att i det fortsatta arbetet belysa hur tillförlitligheten i uppgifter om anslutna aktörer ska säkerställas. I detta sammanhang kan etablerade system för tredjepartsbedömning utgöra möjliga verktyg eller referensram för att verifiera uppfyllandet av vissa krav.

Detta yttrande har beslutats av chefsjuristen Anette Arveståhl efter föredragning av juristen Tove Sehested. Utredaren Magnus Pedersen har deltagit vid den slutliga handläggningen av ärendet.